

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Ο ΠΑΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΖΩΗΣ (Ιούλιος 2006)

Συγγραφέας: ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΠΕΝΟΣ

Το υπέροχο «περιβάλλον» της πατρίδας μας, ενώ θα έπρεπε να είναι ένα από τα μεγάλα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα, είναι ο παρίας της δημόσιας ζωής.

Η συμπεριφορά μας απέναντι στο φυσικό περιβάλλον είναι βάνουση και στο δομημένο ανεύθυνη και πελατειακή. Μια πρόχειρη απογραφή είναι αποκαλυπτική: 1.000.000 και πλέον αυθαίρετα, 1.000 και πλέον ανεξέλεγκτες χωματερές, εκατοντάδες οικιστικά σύνολα ιδιαίτερου φυσικού κάλλους χωρίς βιολογικό καθαρισμό, μολυσμένες ακτές, ποτάμια και λίμνες, αλόγιστη διαχείριση των υδάτινων πόρων, ανεξέλεγκτη ρύπανση της ατμόσφαιρας, γη δηλητηριασμένη από τα φυτοφάρμακα, δασικές εκτάσεις καταπατημένες.

Το παράδοξο είναι ότι η χώρα μας διαθέτει μια πλούσια νομοθεσία για την πολεοδομία, τη χωροταξία, το εθνικό κτηματολόγιο και την προστασία του περιβάλλοντος, που σε μεγάλο βαθμό στηρίζεται στις σημαντικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια εξαιρετική παραγωγή προτάσεων -αναλύσεων- ιδεών από τα πανεπιστημιακά μας ιδρύματα, ενώ έχει αναπτυχθεί κι ένα αξιόλογο οικολογικό κίνημα. Τι φταίει λοιπόν; Γιατί δεν προστατεύουμε την πιο πολύτιμη προίκα της χώρας μας, το φυσικό και δομημένο περιβάλλον μας, μαζί βέβαια με την ανεπανάληπτη πολιτιστική μας κληρονομιά;

Οι απαντήσεις είναι απλές: Το «περιβάλλον» δεν υπήρξε ποτέ μεγάλη προτεραιότητα στην πολιτική μας ιεράρχηση, με εξαίρεση τις περιόδους Μάνου - Τρίτη. Παράλληλα, εξαιτίας αυτής της πολιτικής αμέλειας εκδηλώθηκαν ιστορικά δύο σημαντικά πολιτικά γεγονότα που επιδείνωσαν την κατάσταση:

1. Η τεχνητή συγκόλληση των Δημοσίων Έργων με το Περιβάλλον σε ενιαίο Υπουργείο (1985 Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων-ΥΠΕΧΩΔΕ). Όλοι οι υπουργοί ΠΕΧΩΔΕ, αν και σπουδαία πολιτικά στελέχη, υπέπεσαν στη γοητεία των Μεγάλων Έργων και την ανθρώπινη επιδίωξη να συνδέσουν το όνομά

τους με αυτά. Έτσι, εγκατέλειψαν τις πολιτικές για το περιβάλλον στην τύχη τους, με εξαίρεση την παραγωγή νομοθετικού έργου που παραμένει δραματικά ανενεργό. Περιστασιακά έχουμε αναλαμπές μόνο από φωτισμένους δημάρχους.

2. Η περιφερειακή ανάπτυξη υποδέχθηκε τα «δώρα» της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τεράστιοι πόροι με χρονοδιαγράμματα από τα κοινοτικά πλαίσια στήριξης), ανέτοιμη και δίχως την απαραίτητη διαμόρφωση κανόνων και ιδεών για την οργάνωση του χώρου, των οικισμών και των πόλεων (χωροταξική και πολεοδομική οργάνωση). Το αποτέλεσμα είναι η συχνή κατασπατάληση πόρων χωρίς σχεδιασμό και προοπτική σε έργα πολλές φορές άχρηστα για την ανάπτυξη της χώρας και επιζήμια για το περιβάλλον. Πού καταλήγουμε λοιπόν; Ότι χρειάζονται άμεσα πολιτικές απαντήσεις που θα ανατρέπουν τις προαναφερθείσες παθογένειες, που θα μεταπλάθουν τον πλούσιο ακαδημαϊκό λόγο και την υφιστάμενη νομοθεσία σε πολιτικό αποτέλεσμα, αξιοποιώντας και τις ευαισθησίες του οικολογικού κινήματος. Θα επιθυμούσα να θέσω σε δημόσιο διάλογο πέντε απλές πολιτικές προτάσεις που η εφαρμογή τους μπορεί να βοηθήσει να αλλάξουμε σελίδα.

1. Η δημιουργία ξεχωριστού Υπουργείου Περιβάλλοντος (ΥΠΠΕ) με τη λογική του οριζόντιου υπουργείου που εμπνέει και επηρεάζει όλες τις δημόσιες πολιτικές: την Παιδεία (περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση στα σχολεία), την Υγεία (πολιτικές για τη δημόσια υγιεινή και τη διατροφική αλυσίδα), την Ανάπτυξη (βιώσιμη ανάπτυξη), την Ενέργεια (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας), την Αγροτική Πολιτική (συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης), τη Βιομηχανία (τεχνολογία περιβάλλοντος), τον Τουρισμό κ.ο.κ. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος θα συμπεριλαμβάνει και την πολιτική για τα δάση. Τα δημόσια έργα μπορούν να υπαχθούν είτε στο Υπουργείο Μεταφορών είτε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

2. Ήμεση οργάνωση με εντελώς επιχειρησιακή λογική από το νέο Υπουργείο Περιβάλλοντος της Επιχείρησης Χωρικής Οργάνωσης (ΕΧΟ), κατά τα πρότυπα της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ), του αείμνηστου Αντώνη Τρίτση. Αυτό σημαίνει πολύ πρακτικά ότι ανατίθενται μαζικά με την καθοδήγηση, την υποκίνηση και την παρακολούθηση του ΥΠΠΕ όλες οι χωροταξικές - πολεοδομικές και κτηματολογικές μελέτες της χώρας (άλλωστε το ένα επίπεδο σχεδιασμού επηρεάζει το άλλο) με την αξιοποίηση όλου του επιστημονικού δυναμικού και των θεσμών με πρώτη την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Τ.Α.). Το μεγαλόπνοο αυτό Εθνικό Σχέδιο έχει σαφές

χρονοδιάγραμμα με ενδιάμεσες προτεραιότητες και εφαρμογές και παρακολούθηση από τον ίδιο τον Πρωθυπουργό. Το εθνικό αυτό εγχείρημα εμπεριέχει και τη ριζική απλοποίηση-επικαιροποίηση και κωδικοποίηση της σχετικής νομοθεσίας. Ανάλογα επιχειρησιακά σχέδια οργανώνονται για όλες τις πτυχές του περιβάλλοντος (στερεά απόβλητα, υγρά απόβλητα, νερό, αέρας, έδαφος, ενέργεια, προστατευόμενες περιοχές).

3. Δημιουργία Πράσινου Ταμείου και Πράσινου Πιστοποιητικού. Το Πράσινο Ταμείο, που θα υπάρχει σε όλους τους προϋπολογισμούς (από τον κρατικό προϋπολογισμό μέχρι τον αντίστοιχο του πιο μικρού δήμου της χώρας), θα έχει την αποστολή της ανακατανομής των πόρων από αυτούς που ρυπαίνουν σε αυτούς που αναβαθμίζουν το περιβάλλον με διαβατήριο το Πράσινο Πιστοποιητικό που θα δίνεται από το ΥΠΠΕ. Το Πράσινο Πιστοποιητικό αφορά όλες τις δραστηριότητες που αναβαθμίζουν το περιβάλλον (π.χ. αγροτικές, βιομηχανικές, τουριστικές).

4. Καθιέρωση δεικτών για το περιβάλλον σε όλα τα επίπεδα του κράτους και κυρίως στην Τ.Α. Οι δείκτες αυτοί για να είναι λειτουργικοί πρέπει να είναι απλοί και πρακτικοί, όπως η αύξηση του πρασίνου, η ανακύκλωση των σκουπιδιών, οι καθαρές ακτές, οι οικολογικές καλλιέργειες κ.ο.κ. που θα αναβαθμίσουν την Τ.Α. και θα «βάλουν στο παιχνίδι» όλους τους πολίτες της χώρας.

5. Το Παρατηρητήριο Περιβάλλοντος, μια μεγάλη ηλεκτρονική βάση δεδομένων, απλή, χρηστική και ανοικτή σε όλους τους πολίτες που θέλουν να ενημερωθούν για όλα και να πάρουν μέρος σε όλα τα θέματα του περιβάλλοντος.

Αν εφαρμοστούν αυτές οι πολιτικές θα αποδειχθεί ότι η «πράσινη οικονομία» δεν είναι ουτοπία. Το περιβάλλον δεν είναι εχθρός της οικονομικής ανάπτυξης. Αντίθετα, αν η περιβαλλοντική διάσταση διαχυθεί σε όλες τις πτυχές της οικονομικής δραστηριότητας, μπορεί στην υπέροχη χώρα μας να συνδυαστεί η βιώσιμη ανάπτυξη με την προστασία του περιβάλλοντος και την κοινωνική συνοχή.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ» στις 20 Ιουλίου 2006, σ. 10.

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>
